

Temadag med fagligt nyt om fjerkræ – Økonomi og trends

Jette Søholm Petersen

Af chefkonsulent Jette Søholm Petersen, Videntretet for Landbrug, Fjerkræ

Den 23. oktober var knap 50 fjerkræproducenter og konsulenter samlet til en faglig fjerkræftermiddag på Årslev Kro. Programmet var lidt mere nørdet end sædvanligt, da det handlede om økonomi, strukturudvikling og miljøtrends i fjerkræproduktionen.

Temadagen blev afholdt i samarbejde med Videntrets afdeling for Økonomi og Virksomhedsledelse med støtte fra Fjerkræafgiftsfonden og Landdistriktspuljen.

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

Økonomi og Miljø – et smugkik på fremtiden

Eftermiddagen blev skudt i gang ved at Jens Elvstrøm fra Videntrets fjerkræafdeling, tog os med op i helikopteren for at se de nyeste fjerkrætrends inden for miljøområdet. Jens påpegede at de slagtekyllingeproducenter, som ikke bor tæt på følsom natur, kan glæde sig over, at de ikke er pålagt skrappe BAT krav, som det koster dyrt at investere i, inden man kan komme i gang med at investere i selve produktionsanlægget.

Mange i fjerkræbranchen glæder sig til at høre fra NaturErhvervstyrelsen, om deres ansøgning om støtte under Miljøteknologiordningen (Grøn Vækst) opnår tilsagn. Indtil nu er fjerkræproducenterne lykkedes rigtig godt med at opnå støtte til miljøvenlige investeringer, som også har en positiv effekt på bundlinjen i produktionen samt for dyrevelfærden. Danmark har ligesom Sverige og Holland været flittig til at anvende EU-midler til investeringer, der kommer til direkte gavn ude hos landmanden via de udviklingsmuligheder der ligger i Miljøteknologiordningen. Jens regner med at det også i 2014 bliver muligt at indsende Grøn Vækst ansøgninger.

Derudover fortalte Jens, at der formodentlig bliver mange flere egnede placeringsmuligheder for produktionsanlæg til slagtekyllinger, når normtal-

lene for ammoniakudledning opdateres. Derudover er der gode afsætningsmuligheder for gødningen f.eks. til biogasproduktion.

Der findes heldigvis mange egnede placeringsmuligheder for nybyggeri eller udvidelser af stalde til konsumæglæggende høner, fordi miljøbelastningen herfra er meget begrænset, når bare staldanlægget er udstyret med et transportbånd til gødning, der sikrer at gødningen hurtigt fjernes fra stalden og placeres i et egnet gødningslager. Derfor ser fremtiden - alt i alt - lys ud for fjerkræproduktionen.

Strukturudvikling og størrelsesøkonomi

Michael Friis Pedersen fra Videntrets afdeling for Økonomi og Virksomhedsledelse (VFL Ø&V) holdt et indlæg om landbrugets strukturudvikling, og viste trends som også gælder for fjerkræproducenter. Strukturudviklingen har været bremset lidt i de senere år pga. af finanskrisen, men udviklingen accelererer nu i takt med at finanskrisen slipper sit tag. Michael konkluderede endvidere, at der er stordriftsfordele i dansk landbrug og for fjerkræproducenterne. Fordelen er dog ikke så stor ved privatejede virksomheder, som ved selskabsejede virksomheder, da selskaber nemmere kan holde deres kapacitetsomkostninger uafhængige af størrelsen. For personligt ejede virksomheder øges kapitalomkostningerne væsentligt, når bedriften udvides og gældsprocenten stiger. Michael viste, at jo højere management niveauet er i en besætning, jo mere kan produktionen udvides uden at gennemsnitsomkostningerne øges. Det vil med andre ord sige, at jo større bedriften er, jo større krav stilles der til bedriftens managementniveau - eller jo dygtigere producenten er, jo større fordel har han af stordrift. Hvor stor bedriften skal være, afgøres af hvor dygtig producenten er til management og af egenkapitalens størrelse. Michaels slutbemærkning var: husk, det er meget vigtigere og sjovere at være dygtig end at være stor!

Hvad kan Ø90 regnskabet?

Helene Stenshøj fra VFL Ø&V fortalte, at ca. 50% af alle fjerkræproducenter nu anvender regnskabssystemet Ø90. Derefter fik vi en fin rundvisning i de nyeste muligheder i Ø90 regnskabet. Der var stor interesse for at vide mere om, hvordan man via Ø90 systemets

nye e-arkiv kan slippe for støvede papirbunker på skrivebordet, bilag der bliver væk og for at være i tvivl, om man nu sidder med den seneste udgave af et regelsæt. Da e-arkiv systemet er kædet sammen med bogføringssystemet i Ø90, gemmes bilag automatisk i regnskabssystemet, når de er konteret. E-faktura funktionen giver producenten mulighed for at modtage fakturaer fra leverandører på elektronisk form.

Regnskabsanalyser og Business Check

Lene Bruun Siriwardhananuraks fra VFL Ø&V gennemgik de tørre tal fra analyserne af de fjerkræregnskaber, der er tilgængelige i VFL's Økonomidatabase. For slagtekyllingeproduktionen baserer analysen sig på 39 regnskaber, og det fremgår, at der fra 2011 til 2012 skete en markant forbedring af dækningsbidraget i marken og en mindre forbedring af slagtekyllingeproduktionens dækningsbidrag. Bedrifternes gennemsnitlige driftsresultat steg fra 694.000 kr. i 2011 til 853.000 kr. i 2012. Man skal huske, at dette beløb skal række til at aflønne ejerens arbejdskraft og den kapital, der er investeret i ejendommen. Det er endvidere værd at bemærke, at for den dårligste tredjedel af alle regnskaberne skete der en tilbagegang i driftsresultatet i 2012.

Lene gennemgik desuden, resultatet af Business Check slagtekyllinger for 2012. Det fremgik, at årets resultat for kyllingeproduktion lå på 2 kr. pr. m² i gennemsnit for alle de bedrifter, der var med. For top 5 var resultatet 161 kr. pr. m². Ved at sammenligne variationen i de forskellige poster viste Lene, at det var bruttoudbyttet pr. m², der varierede mest. Fremstillingsprisen for 1 kg kylling var 6,47 kr. for de bedrifter, der lå i top 5, mens den i gennemsnit var 6,72 kr. for alle de producenter, der indgik i Business Check 2012.

I databasen findes 21 regnskaber for producenter med konventionel konsumægproduktion samt 18

regnskaber for producenter med økologisk ægproduktion. Sammenfattende viste disse regnskaber, at dækningsbidraget blev forbedret fra 2011 til 2012 både i marken og hos hønerne. For begge disse grupper af konsumægsgregnskaber gælder det, at driftsresultatet for 2012 var lavt; nemlig 256.000 kr. for konventionel produktion og 235.000 kr. for økologisk ægproduktion. Til sammenligning viste analyserne, at konsumægsgregnskabernes driftsresultatet for 2011 lå tæt på 0 kr. Dette er u hensigtsmæssigt både for den enkelte producent og for hele branchen.

Sådan bruger jeg driftsgrensanalysen

Solveig Laursen og Jens Kristian Nørmark Madsen driver kyllingefarmen Bak i Fousing ved Struer, hvor de producerer 550.000 slagtekyllinger pr. år og driver 80 hektar med korn. Solveig og Jens Kristian fortalte hvordan de bruger driftsgrensanalysen for hhv. slagtekyllingeproduktion og markbrug på deres bedrift til sparring, styring og udvikling af bedriften.

Solveig og Jens Kristian er meget glade for at bruge driftsgrensanalyserne for hhv. slagtekyllinger og mark, fordi hver analyse giver et fantastisk overblik over de enkelte produktionsgrene.

Til spørgsmålet om foderhandel, fortalte Solveig og Jens Kristian, at de startede med at lægge en fast strategi for, hvordan de ville handle foder, og at de derefter henter viden fra Palle Jacobsen – Effektivt Landbrug om, hvordan priserne udvikler sig. Når den viden holdes op i mod strategien, er det ikke så svært at beslutte, om der skal handles eller ej. Det kan anbefales at deltage i et kursus herom for at blive helt sikker på metoden.

Det var tydeligt at se at Solveig og Jens Kristian arbejder tæt sammen om at lede bedriften, og at de udnytter hinandens styrker og på baggrund af hver sin driftsgrensanalyse støtter hinanden i at træffe de rigtige og vigtige beslutninger om bedriftens udvikling.

Solveig og Jens Kristian:

Ved at se om trompeten i driftsgrensanalysen vender opad - og ikke nedad - kan man hurtigt konkludere, at produktionen udvikler sig i den rigtige retning. Det er jo det der tæller – det nytter ikke ret meget, at KIK viser, at der opnås super flotte resultater i stalden, hvis ikke bedriften som helhed giver overskud!

Overblik => Fokus hos driftslederen => God ledelsesberetning => Respekt i banken!

På grundlag af tallene i driftsgrensanalysen er det endvidere en stor fornøjelse selv at skrive regnskabets årlige ledelsesberetning, og dermed krydre den med lidt af de menneskelige oplevelser og følelser, der ligger bag de tørre tal. Det sidste kan regnskabskonsulenten jo ikke levere, og det er i mange tilfælde det, der virkelig tæller, når banken eller kreditforeningen vurderer regnskabet.

Det er vigtigt at fokusere på de faktorer man som driftsleder / producent har indflydelse på, og gøre noget ved det. Hermed beviser man, at der udøves rettidig omhu på bedriften.

Nye vaner via driftsgrensanalysen

Flemming Madsen fra Rådgivningscentret Heden & Fjorden er medlem af Erfa-gruppen for fjerkræ-driftsøkonomi, og har igennem årene specialiseret sig i at yde økonomisk rådgivning til slagtekyllinge-producenter.

Flemming fortalte, at der er sket en markant forbedring af den økonomirådgivning, slagtekyllinge-producenterne kan få, efter at der i Ø90 er udviklet et modul til driftsgrensanalyse for slagtekyllinger. Nu behøver man ikke længere at nøjes med produktionsgrensregnskabet. Driftsgrensanalysen er nøglen til at få kvalificeret benchmarking. Den kan endvidere være nøglen til øget indtjening, ligesom den kan bruges som en øjenåbner i forhold til at finde optimeringsområder. Flemming er særdeles tilfreds med at man i driftsgrensanalysen kan få dækningsbidraget vist nøjagtigt i kr. og øre pr. kylling.

Ø90 regnskabet er et stort regnskabssystem, som det kan være vanskeligt at navigere rundt i, men med en driftsgrensanalyse, bliver det meget nemmere at se, hvor i bedriften det var, man tjente penge. Driftsgrensanalysen er et tilvalg i Ø90. Det er en opsplitning af årsrapporten ud på driftsgrene. Man fordeler både indtægter og alle udgifter, og kommer derefter frem til en bundlinje pr. driftsgren. Det er nu muligt at udarbejde driftsgrensanalyser for både æglæggende høner og slagtekyllinger. Der skal være styr på intern omsætning af korn og halm.

Flemming afstemmer forbruget af korn i Ø90 regnskabet for Solveig og Jens Kristian, så det stemmer overens med det forbrug, der er indberettet i KIK for at få den samme fodereffektivitet.

Korrekt kontering er den altafgørende forudsætning for at få omkostningerne fordelt rigtigt mellem produktionsgrenene, således at driftsgrensana-

Flemming:

Driftsgrensanalysen:

- Giver overblik over indtjeningen
- Viser i årsrapporten som en integreret del
- Kan stå alene uden en benchmarking

Benchmarkingen:

- Giver mulighed for at finde indsatsområder
- Dokumenterer effektivitetsniveau
- Giver sammenligningsmuligheder på tværs af besætningsstørrelser
- Specialproduktioner har mulighed for benchmarking

Hvad skal der til for at få driftsgrensanalyse og benchmarking ?

- Udarbejd regnskab i Ø90
- Sædvanlig årsrapport med interne posteringer vedr. korn til slagtekyllinger og halm til fyr, værdiansættelser mv.
- Valg af produktionsgrene
- God kontering af grundbilag
- Fordeling af kapacitetsomkostninger
- Fordeling af kapitalomkostninger
- Revisor der kender til produktionen
- 1 times ekstra arbejde til selve analysen

lysen virkelig kan benyttes til styring af bedriften. Derudover er det nødvendigt at have oprettet et godt anlægs kartotek, men kartoteket kan heldigvis genbruges fra det ene år til det andet, når det først er oprettet. Fordelingen af omkostningerne gælder også ejeraflønning, afskrivninger og renteomkostninger, som fordeles på hver driftsgren.

→

Resultater fra casestudier

- Varmeveksler

Brian Eskildsen fra Videncentrets Fjerkræafdeling havde indsamlet erfaringer og produktionsøkonomiske resultater ved at anvende varmevekslere. Konklusionen var, at det kan betale sig at investere i varmeveksler. Den største gevinst fås ved at installere varmeveksler, hvis den eksisterende varmekilde er oliefyr. Her tilbagebetales investeringen i løbet af 1 år. Når den eksisterende varmekilde er halmfyr bliver tilbagebetalingstiden 3 år. Hvis det ikke kan lade sig gøre at sælge den opnåede energibesparelse til et energiselskab, så forlænges investeringens tilbagebetalingstid.

Erfaringerne med at anvende varmevekslere viser, at der er stor spredning i effektudnyttelsen, og at energiudnyttelsen kan optimeres yderligere ved at man undgår, at ventilationsanlægget og varmeveksleren modarbejder hinanden. Endvidere skal man undgå at reducere den relative luftfugtighed mere end nødvendigt, blot fordi anlægget giver mulighed for det.

Resultater fra casestudier

- etageanlæg

For at sammenligne produktivitet og økonomi ved at anvende etageanlæg til æglæggende høner, havde Niels Finn Johansen fra Videncentrets fjerkræafdeling indsamlet erfaringer og produktionsdata fra E-kontrollen for produktion af skrabeæg og økologiske æg med og uden etageanlæg. Sammenligningen indeholder afsluttede hold i perioden fra 2011 til 2013. Priser for æg, hønniker og foder var taget fra 2014 prognosen, og økonomiberegningerne blev lavet efter principperne i Ø90. Sammenfattende viste sammenligningen, at fordelene ved at anvende etageanlæg er:

- Bedre økonomi
- Mindre ammoniakemission
- Større værdi af gødning
- Bedre klima i stalden
- Bedre dyrevelfærd (?)
- Lettere at få miljøgodkendelse

Afslutning

Ved dagens slutning udtrykte mange af deltagerne, at der havde været mange tal, men at de alligevel fik rigtig meget med hjem fra dagen. Det virker især godt, når producenter selv fortæller, hvordan de får mest gavn og glæde ud af de ydelser, de køber fra rådgiverne.

Emner til en ny temadag må gerne være overblik over tilskudsmuligheder både på miljø- og på energibesparelsesområdet. Vi glæder os til at arrangere en ny temadag i foråret, som forhåbentlig kan levere den efterlyste nye viden + endnu mere ny inspiration, som driftslederen kan anvende hjemme på bedriften.

Hvis du ønsker yderligere oplysninger om nogen af de berørte indlæg, må du endelig kontakte undertegnede på jtp@vfl.dk eller 21717715.